A C A D E M I A   R O M Â N Ă
Institutul de Istorie și Teorie Literară "G.Călinescu"

DOCUMENTE SI MANUSCRISE LITERARE

- Serie nouă -

București, Bd. Schitu Măgureanu nr.1

INSTITUTUL DE ISTORIE ȘI TEORIE LITERARĂ "G.CĂLINESCU"

IOAN CANTACUZINO

P O E Z I I   N O U Ă

Ediție îngrijită
de

ANDREI NESTORESCU

Obs.
P. 33, 35 reluate,
în locul p. 37, 39,
care lipsesc.

BUCUREȘTI
1993

ISBN - 973-27-0395-4

ARGUMENT

Micul volum de **Poezii nouă**, apărut în urmă cu două sute de ani și semnat, timid, sau poate prudent, doar cu inițialele autorului, I...C..., aparține, se știe acum, marelui spătar Ioan Cantacuzino (1757-1828), condeier mai ales "pentru petrecere dă vreme", ca atîția alții în epocă, dar a cărui încă firavă conștiință scriitoricească s-a dovedit a fi totuși destul de intrepidă pentru a-l determina să-și strîngă versurile, originale și tălmacite, între coperți de carte, ca o "mustră altor spre-ndemnare" la "stihurghie". "Limba noastră prea puțină", descumpănitoare realitate potrivnică, n-a fost o piedică de netrecut pentru neobișnuita-i "cercare", care l-a impus astfel, în istoria literaturii, ca pe primul poet român din Principate cu volum tipărit. Și deopotrivă cu meritul - oare de cîți dintre noi cunoscut ? - de a fi mărturisit, prin slovă de plumb, înaintea Văcărescului, crezul artei poetice naționale: "scriitorii împodobesc / limba, patria-și slăvesc".

Un asemenea statut privilegiat, susținut de un talent literar autentic, cu rădăcini atît în lirica populară cît și în cea cultă, europeană, s-ar fi cuvenit să ni-l facă de mult familiar pe Ioan Cantacuzino. Dar, gelos parcă pe acest titlu de glorie, "destinul cărților" a vrut ca modestul tiraj al opusculului imprimat cîndva între 1792 si 1796 la Dubăsari sau Movilău, dincolo de Nistru, să se risipească în peripețiile unei existențe de peregrin pe tot felul de meleaguri romănesti și străine și ca singurul exemplar astăzi cunoscut - și chiar și acela deteriorat - să fie descoperit la mai bine de un veac si jumătate de la ieșirea lui în lume. Semnalat din 1944, cu autorul identificat, în mai multe etape, de mai mulți cercetători, examinat, din unghi filologic și istorico-literar, timp de peste două decenii, publicat parțial în antologii de poezie română clasică, el nu a fost însă niciodată reprodus în întregime, nu a beneficiat de o **ediție** care să-i asigure o răspindire pe măsura importanței lui reale în complexul proces de constituire a literaturii noastre moderne. Căci "poeziile nouă" ale spătarului valah, născut la Constantinopol,

trăitor în Moldova și ajuns cneaz rosienesc sînt într-adevar "noi" pentru vremea și ambianța culturală în care au fost scrise: ele, după propria sa expresie, surprinzătoare, "au întrupat nentrupiri" și "au iconit nevediri" - puternicele accente preromantice din cîte o "eleghie" sau meditație, chiar dacă de inspirație străină, remarcîndu-se lesne printre frazele tradiționale ale anacreontismului, moralismului satiric, cîntecului de pahar sau de dor și jale, specifice neoclasicismului romănesc.

Aceste însemne ale "modernității" poeziilor, compuse intenționat "nu cu gînd a fi lucruri pă placul multora" - iată o definiție sui-generis a "originalității"! -, precum și condiția apropiată de aceea de "manuscris unicat" a cărții, m-au determinat să includ stihurile lui Ioan Cantacuzino, alături de alte lucrări ale sale rămase in manuscris (**Cercare asupra omului** după Alexander Pope și **Narchis** după Jean-Jaques Rousseau), în cuprinsul tomului al VI-lea, pregătit pentru tipar, dar nepublicat pînă în prezent, al colecției "Documente si manuscrise literare" editată de Institutul "G.Călinescu". Apariția oportună a

noii serii a colecției, determinată de actualele condiții editoriale, mi-a oferit însă prilejul neașteptat de a restitui liricii noastre, cu un ceas mai devreme, smuls, măcar acesta, întîrzierii de două veacuri, textul integral al celui dintîi volum de versuri **tipărit** de un împătimit al "meștesugului poeticesc" în limba română.

Andrei Nestorescu

NOTĂ ASUPRA EDIȚIEI

Volumul **Poezii nouă** al cneazului Ioan Cantacuzino a fost tipărit, după toate probabilitățile, la Dubăsari sau Movilău (Moghilev), între 1792 și 1796 și s-a păstrat într-un singur exemplar, deteriorat, fără coperți și cu primele pagini avînd colțurile rupte. Toate eforturile cercetătorilor români (printre care și ale subsemnatului) de a mai găsi un alt exemplar în bibliotecile din fosta U.R.S.S. au rămas fără rezultat. Exemplarul-unicat provine din biblioteca traducătorului Vasile Vîrnav, contemporan al autorului, a aparținut apoi altui botoșănean, de la care, în 1933, a fost cumpărat de preotul D.Furtună din Dorohoi; în 1946 a intrat în posesia lui Al. Alexianu, care l-a oferit mai tîrziu spre achiziționare Bibliotecii Academiei; tranzacția neîncheindu-se, următorul proprietar, pentru mai bine de trei decenii, a devenit prof. Gh. Ivănescu; în momentul de față se află în colecțiile Bibliotecii Academiei Române, filiala Iași. Cartea a fost menționată pentru

prima dată în **B.R.V.**, IV, 1944: "Cunoscutul cercetător Pr. D. Furtună din Dorohoi are o carte tipărită, de care ne comunică următoarele: **Poezii noo de I.K..** Hîrtia pe care este tipărită poartă în filigrană anul 1795". În 1953 Gh. Ivănescu o descrie, o dateaza cca. 1791-1797, o consideră probabil opera unui scriitor muntean, dar nu poate preciza cine este autorul. Enigma este dezlegată de Gh. Ivănescu și N.A. Ursu în 1959, **I...C...** fiind cu certitudine identificat, pornindu-se de la o sugestie a lui Dan Simonescu din 1948, în persoana fostului spătar valah Ioan Cantacuzino. Confirmată de Dan Simonescu în 1962, prioritatea în atribuirea acestei paternități o are însă Al. Alexianu, care nu și-a putut valorifica publicistic descoperirea din 1946 decît în 1967. (Pentru detalii, vezi **Bibliografia selectivă**, nr. 1-5).

Textul din prezenta ediție a fost stabilit după fotocopia (negativ) dăruită de Gh. Ivănescu Bibliotecii Academiei Române din București (C.V.R. 596 A), confruntată cu o fotocopie (pozitiv) recentă, superioară din punct de vedere tehnic, pusă nouă la dispoziție de d-na Mariana Preotu. Din motive independente de voința noastră, nu am avut acces la original.

În transcrierea textului, pe care am dorit-o cît mai fidelă față de originalul chirilic, am aplicat, în general, principiile enunțate pe larg în **Nota asupra ediției** la volumul **Scrieri literare inedite (1820-1845)**, Ed.Minerva, București, 1981, p.8-9, ediție îngrijită de Paul Cornea, Andrei Nestorescu și Petre Costinescu, principii la care s-au raportat edițiile ulterioare (publicate sau pregătite pentru tipar) din seria "Documente și manuscrise literare". Am respectat, așadar, formele de limbă specifice scriitorului, caracteristice epocii sau ilustrînd o realitate lingvistică regională, modificînd unele grafii și operînd un număr de unificări considerate ca absolut necesare.

Și în cazul de față, deși textul datează de la sfîrșitul secolului al XVIII-lea, transcrierea slovelor care prezintă dificultăți de interpretare a fost rezolvată întocmai ca în **Nota** amintită.

Avînd în vedere originea muntenească a autorului, am păstrat acele particularitați de grafie care certifică anumite fonetisme dialectale: pronunțarea dură a unor consoane (**dă, dăcît, d-au, dîn, dîntre, lacrim, îm, a-m, să-m, pă, p-a, tă, t-oi, t-au, acuș, nu-ș, cîț, ț-oi, ține-ț , az, zmirnă, zmoală**), iotacizarea

verbelor (**auz, crez, văz**), alte pronunții muntenești (**streine, poci, răgas**); de asemenea, unele fapte de fonetică sintactică regională (**ne-l, țe-l**, pentru **ni-l, ți-l**). Realitatea textului a impus respectarea numeroaselor alternanțe fonetice (oscilații grafice): **jucaț, împungeț, glumiț, daț, sînteț / umblați, rumăgați, pasteți, beți; dă / de ; pîna / pănă; mitologhia / midologhia** etc.

Principalele modificări și unificări la care am recurs sînt urmatoarele: e inițial sau la început de silabă a fost transcris ie în cuvinte ca: **ieri, ierbuliță, trebuie, fluier; oa, oă** și oo au fost transcrise **ua** si **uă** in cuvinte ca: **ziua, turtureaua, două, nouă;** prefixul **în-** a fost transcris **îm-** înainte de labialele b, p : **îmbrăca, îmbăia, împunge, împărți; u** si **iŭ** finale au fost suprimate, cu excepția cazurilor cînd au valoare de articol hotărît sau cînd sînt cerute de măsura versurilor (Ex.: **L-om pofti ca mustu/ Și i-om iubi gustu; Iată multu fericit / Și dăcît bou mai cinstit**); la genitiv-dativul singular al unor substantive feminine s-au adăugat încă unul sau doi i : **viații, uimirii, lumii, poeziii, viii** (viei), **veseliii.**

Numele proprii au fost transcrise în forma dată de autor: **Apolon, Avrora, Febus, Mitastasie / Metastasie** etc..

Punctuația, fără relevanță stilistică în original, a fost modernizată, reprezentînd, în consecință, soluția adoptată de editor în interpretarea unui text adeseori obscur.

Literele lipsă au fost puse între bare : /.../

Lacunele din text (pagini deteriorate) au fost indicate prin semnul +...+ ; lecțiunile propuse pentru cuvintele incomplete au fost grupate în capitolul de **Note.**

Notele marcate cu asterisc sau cu cifre arabe aparțin autorului și au fost plasate, ca în original, după poezia în care apar.

La sfîrșitul volumului au fost adăugate un succint capitol de **Note**, o **Bibliografie selectivă** a studiilor cu referire directă la **Poezii nouă** și un **Glosar** de cca. 70 de cuvinte (arhaisme, regionalisme, construcții proprii) necesar înțelegerii corecte a textului.

A. N.

P O E Z I I   N O U Ă

Alcătuite dă

I... C...

1 **Predislovie**

Unele dîntr-aceste stihuri sînt tîl +...+ după limbi streine, iar altele alcă +...+ dîn nou pă limba rumânească şi cel ma +...+ tot drept închipuirea celor vechi p +...+ Toate acestea s-au făcut mai mult pentru petrecere dă vreme şi nu cu gînd a fi lucruri pă placul multora, sau cu gînd de a vesti o osteneală cu toată săvîrşirea meşteşugului poeticesc. Scriitorul, petrecînd ceasurile sale cele netrebnice în oareşcare răsfăţare a chibzuirii, acum arată şi oareşcum fiinţa tinereţilor, şi şegile sale cele petrecute prin taină.//

2 ## Satiră: Omul

+...+ lume are stare,
+...+ peşte, zburătoare;
+...+ ania cea mai mică
Ni +...+ tă ea nu-ş strică.
Omul, mîndru, să făleşte
Că el toate stăpîneşte.
Ceriul însuş s-ar fi dres
Pentru dînsul, cel ales.
Soare, lună, stele gloată,
Cele dă sus, firea toată,
Lui sînt gata spre slujire
Şi/-n/ rai are iar gătire
Să petreacă mult trufos
Dăcît heară mai norocos.
Ar fi avînd şi alt lecaş
Nu şti/u/-unde, foarte vrăjmaş,//
3 Iad numit pă nume bun,
Unde pă cel ce nu dă pun.
Omul face şi preface
Ce glagole şi ce tace.
Acu-i zice fericitul,
Dar dă-l ştii, zi-i ticăitul.
El în cap e plin dă fum,
Care sfîrşit n-are nicicum.

Inima sa tot rugină,
Care-l roade p-a sa vină.
El ce are nu-i ce-i place,
Pofta-i creşte, nu-i dă pace.
Or el ceva ce doreşte
Cu sudoare să strădeşte,
Mii dă ani să n-aibă voie
De-a trăi fără nevoie.
Nici aceasta n-o gîndeşte //
4 +...+ şte să trudeşte,
+...+ poartă mai tot dă nas
Iar zavistia leac nu-i dă pas.
Ciuda foarte îl piscă rău,
Drag argint stă-n cîrcă-i greu,
Frica, spaima şi minciuna,
Fărăcalea prea nebuna,
Clevetirea şi pîra rea,
Cît să mişcă ele acolea.
Iar mîndria fumuroasă
E la dînsul tot dă casă.
Iată multu fericit
Şi dăcît bou mai cinstit.
Dar boalele fără seamă
Că-i măreţu nu bag seamă,
Brînci lui dau fără dă veste
Şi lui spui prea rea poveste. //

5 El ce zice că-i iconit
Asemenea și nimerit
Ca ființa cea prea naltă,
Ticălosul broască-n baltă
Nici rușine, nici simțire
Să priceapă c-a lui fire
Este nimic, nimic curat,
Să curmeze în lăudat.
El, dă va vrea a fi ticnit,
Va viețui mai nemîhnit.
Părăsească dășărtăciuni,
Iresuri și mult minciuni,
Gură cască nu să lase
După rele multe vase
Fiarbă-ș pacea inimii lui
Prea pă ușor ca pre un pui.
Mulțumească soartii sale //
6 Că să află la cea cale,
Nu coprinză nici în sine
Gînduri ce nu ies bine.
Cel ce lumea au așezat
Tot prea bine-au vrut d-au dat
Ca vercare p-a lui ființă
A avea a sa trebuință.
Deci, vai celui ce s-abate
Și p-alt colnic capu-ș bate !

Cîntec păstoresc

O fluier, fluierașule,
Spune az, vrăjmașule,
Spune oiților mele
Că eu nu cînt pentru ele.
Zi-le: singure umblați, //
7 Pașteți, beți, rumăgați!
Zi-le că ciobanul lor
E dă tot dată la amor.
Ah, iubiți melușăi,
Voi vă jucaț, eu pei,
Voi vă-mpungeț, glumiț,
Dar păziț, nu iubiț !
Lupul nu-i atît dă rău
C-Amor cu focul său.
El pune în stare rea
Vită, om și păsărea.

Eu a păzi bine
Nu poci nici pă mine.
Turmuliță dragă,
Cum t-oi ținea întreagă ?
Iată, mureș Grivei

Stă tot pă lîngă ei. //
8 Eu merg să văz locul
Unde-m stă norocul.

Pocitanie

Un boier dă láviță,
Lacom ca o bábiță,
Porunci pentru cină
Să-i facă o curcă plină.
O mîncă, crapă, moare.
Nu-i leac. Dîn peleș sare.
Gliștir muncesc s-apese,
Pă sus îi dau să verse.
Nădejde nu-i la doftorie;
Zisără popa să vie.
Fraților, vel le zise,
Tot ce-am făcut sînt vise. //
9 De vreme ce o să mor,
Ca să aib sfîrșit ușor,
Ah, ziceț, vă rog, să vie
Cu ce mai e în tipsie.

Tînguire

Di ce atît dă rea
Cu cel ce bine-ț vrea ?
Dîn ceas ce t-au zărit
Inima s-au rănit.
Cum vei fi, dar, cu cei
Ce-n vină pă ei vei ?

Cu chipul cel frumos,
Cu graiul cel sfătos,
N-ai nici o trebuință
A pune atît silință //
10 Ș-a-m zice cu glas sigur
Ca moartea să-m cer singur.

Eu poci acum să piei
Aceasta dă o vei.
Dar nu știi că-i păcat
Unul ce rob s-au dat
A vrea atît să piere
În loc dă mîngîiere ?

Sfat unui șătrar amorezat ce avea în tot ceasu psihi mu în gură

Nu știi, psihi mu, psihi mu, șătrar,
Că dulcele amor e și amar,
Că are săgeți foarte venoase
Și multe mîngîieri mincinoase ?
Ah, bădiță, păzești-te bine, //
11 Să nu-nfigă săgeată în tine !
Fugi pă cote, frățioare,
Ochi frumoși să nu te omoare!
Amorul are într-înșii lăcaș,
Întreabă măcar și p-alt pătimaș.
Dar așa e, că nu șăguiesc;
Badeo, a glumi ce dobîndesc ?

Cîntec bețivesc

Nimic nu-i ca vinu,
El ne dă hodinu,
Lumea sfîrșit n-are
Cînd golim pahare.
Cli, cli, cli, cli, cli !

Mîhnirea n-o vedem
Cînd cîntăm și mult bem,
Nici frica ne-adapă, //
12 Că-n vin pic nu-i apă.
Cli, cli, cli, cli, cli !

Suge, măi fîrtate,
Cît ai sănătate,
Că nu știm prea bine
D-om fi vii și mîine.
Cli, cli, cli, cli, cli !

Păs, dăpărtat fiind dă Tica

Inimă, ce folos vezi
În tot ceasu căci oftezi?
Știu că gîndul e pricină
În peaptu-m dă n-ai hodină,
Dar și el ce vei să facă,
Chipul Tichii cum să-l tacă, //
13 Chipul care cu lesnire
Vă da multă fericire ?
Acum simt și eu prea bine
Cît amar este pă tine,
Unde ești prea dăpărtată
Și dă Tica poate uitată.

Dar gîndul ce folos are ?
Ticălosul pace n-are,
Ziua foarte să strădește,
Noaptea prea mult îl muimește.
Vai și ah al tău cel mult
El nu-l face căci este mut.
Inimă, nu fii copilă,
Amîndoi sîntet dă milă,
Starea voastra negreșit
O să-m dea curînd sfîrșit ! //

14 Măgulire soții cei pocite

Dă n-ai fi urîtă, ai fi prea frumoasă;
D-aș fi un netot, ai fi prea mintoasă;
Dă n-ai fi dă gheață, aș fi tot dă foc;
Dă nu m-ai degera, ar fi să mă coc;
Dă n-ai clipi ochi, ai fi bute-ntreagă;
Dă n-ai rînji dinții, ai fi numai șagă;
Dă n-ai fi prea neagră, ai fi albă caș;
Dă n-ar fi nasul pumn, ar fi drăgălaș;
Dă n-ai fi tîrcavă, ai fi încondeiată;
Dă n-ai fi soioasă, ai fi ca-mbăiată;
D-ar fi gura mică, ar fi ca de baboi;
Dă n-ar fi cît dă somn, n-ai striga ca un
D-ai avea țîțițe, n-ai avea țîțoaie;

D-ai fi mai strujită, n-ai fi moșoroaie;
D-ai ședea mai bine, n-ai fi broască-n pat; //
15 D-ai umbla mai drept, ar fi racul uitat;
Dă n-aș avea nas, ai fi mirodie;
Dă n-aș bleji ochii, t-aș plînge dă vie;
Dă n-ai fi cam strîmbă, ai fi foarte-ntreagă;
Dă nu mi-ai fi groază, mi-ai fi foarte dragă;
Dă n-ai fi pocită, ai fi minunată;
Dă nu t-aș și huli, ai fi tot uitată.

Pofidă și imputare unii dîn trei surori
ce lăsase pă cel ce zice

Într-o frumoasă livede
Trei păsărele să vede:
Una foarte cîntătoare
Crez că e privigătoare;
Alta este turturea,
Șade tot pă o rămurea, //
16 Să dazmeardă, să gătește
Și-n izvor tot să privește;
Ceailantă, prea icleană,
Schimbă fețe, umflă pană,
Trebuie lanț, nu colivie,
Ca s-o ții închisă vie;
Unde vede un copăcel

Îi curge ochii după el;
Acum șade p-un putregai,
Știu că curînd va cînta vai;
Ieri era p-un mărăcine,
Copăcel ce-nghimpă bine,
Unde, păsărea icleană,
Tu n-ai scăpat făr' dă rană.

Cîntec grădinăresc

Frumosule trandafire, //
17 Ține-ț fetișoara în fire,
Fii, dragule, tot rumeior,
Vestitor Bicî dă mult dor.

Nu mi-ț plînge, tulpiniță,
Că ți-l iau din rămuriță;
Floricea așa frumoasă
Trebuie a fi și norocoasă.

Bucură-te, crai dă flori,
Că o să vezi az doi ochișori
Care omoară și care învie.
Ah, iubite, așa îm fac mie.

Nu-m mai dori grădinița,
Că o să-i podobești cosița
Unde în părul cel drăgălaș
S-au făcut amorul lăcaș.

Iar dă t-o pune pă peptul ei,
Știu, negreșit, că nu mai pei; //
18 Toți or rîmni să te vază
Și tu poți dori altă loază.

Ține un ghimpe la-ndămînă
Ca sa-nghipi s/t/reină mînă,
Care o vrea să tă răpească
Și cu tine să mîndrească.

Poveste

Un greire, cîntînd vara,
Noaptea, la zori, la prînz, sara,
El să găsi tot dodată
În iarnă făr' dă bucată
Și neavînd nici o fărmiță
Dă mîzgă sau ierbuliță
Merse la vecina furnică
Și spuse cît foamea îl strică:

- Soro, dă-m ceva codricei, //
19 Că pă grindină văz că pei
Și pînă în luna lui cuptor
Dă nu ț-oi da și eu, să mor.
Încă-ți voi da înzecit,
Crede-m, cu tot că-s flămînzit.
Dar furnica n-a fost mare
Niciodată împrumutoare:
- Frate, pă călduri ce faceai ?
Vreme aveai, dă ce nu-ț s/t/rîngeai ?
Greerle îi zise: - Atunci cîntam
Și la iarnă nicicum nu gîndeam.
- Daca-i așa, să nu-ți paie rău,
Joacă acuș, nimic nu-ț dau, zău !

Cîntec păstoresc

Păstoreaua cea-ndrăgită
Poartă turma tot mîhnită. //
20 Ei, floricica cîmpului
Nu-i dă odihna sufletului
Iar viersul păsărelilor
O dau și la mai mult amor.
Toate-i par că să jelesc,
Para dragostei tînjesc.
O fîntînă preacurată

Oglindă-i unde ea cată.
Or după chip n-o cunoaște
Ce-n inimă-ș simte a naște.
Fața,-ai zice, foc curat,
Ochii, suflet turburat.
Ea cu lacrămile sale
Mulțește apa spre vale,
Zicînd: - Tă rog, rîule, spune
Celui ce l-amar mă pune
Că dă curgi acum mai tare, //
21 Din lacrămi ești așa mare.

Rîs mult

Vesel om cin' e pă lume ?
Eu sînt prea mult, căci cu glume
Mintea-m întrec zi și noapte,
Rod și crude, rod și coapte.
Ha, ha, ha, ha, ha, ha !

Domnii toți cei prea-nnălțați
Nu sînt puțin îngînați.
Griji, trude și sudoare,
Iată, mă, ce bune odoare !
Ha, ha, ha, ha, ha, ha !

Cine închină tot în plin ?
Eu sînt, cel ce cu plac sug vin,
Însă şi ştiu iar cînd să stau,
Minţii mele răgas să dau.
Ha, ha, ha, ha, ha, ha ! //

22 Iar boierul cel mai mare,
Cu tusea sa cea prea tare,
Hă, hă ! noaptea mai întreagă
Şi tot măreţ; asta-i şagă ?
Ha, ha, ha, ha, ha, ha !

Cui place şi pita goală ?
Eu sînt, ce nu tem rea boală.
Am mai mult, mănînc bine,
Dar nu cît să dea dîn mine.
Ha, ha, ha, ha, ha, ha !

Cei cu masă îndăstulată,
Ei ce-mbucă nu mai cată.
Apoi rău, apoi doftorie.
Bat-o potca, ea nu ne-nvie !
Ha, ha, ha, ha, ha, ha !

Cine-i Tichii pă mult plac ? //
23 Eu sînt, ce laude nu mai tac,

Nici şăgi, nici mîngîieri,
Nici ce n-au număr pînă ieri.
Ha, ha, ha, ha, ha, ha !

Văz pă scumpul cel bogat:
Nu mai stă din numărat
Şi pîn' la urmă tot să duc,
Fără număr mulţi i-apuc.
Ha, ha, ha, ha, ha, ha !

Cine rîde lumii în nas ?
Eu sînt, mîhnirii nu dau pas.
Îi zic: - Afară, babă rea,
Căci tu cu mine n-ai ce vrea !
Ha, ha, ha, ha, ha, ha !

Alţii prea mult să bocesc,
Rău singuri ei îl cresc.
24 Dăşărtăciuni că-i tot //
Ei a crede nici că o pot.
Ha, ha, ha, ha, ha, ha !

Cum ar fi a fi mai bine ?
Eu sînt, pacea e în mine.
Nu merg s-o cer la vecin,
Nici cuvînt pă ea nu-nchin.
Ha, ha, ha, ha, ha, ha !

Alți umblă, aleargă tare,
Inima lor hodin n-are.
Zvîc încoace, zvîc încolea.
Oar' ce prinsără ? O muscă rea.
Ha, ha, ha, ha, ha, ha !

Acu încep tîlmăciri

Veacul cel fericit sau cel scump

O, pă ce veac frumos părinții noștri era
25 Laptile din pămînt atuncea izvora,
Miarea și cu mana curgea pîntre flori,
Cîmpul udat numai era dă lacrim dă zori
(Că ochii oamenilor nu-ncepuse a vărsa).
Firea darurilor ei peste tot le lăsa,
Trandafirul avea tot o primăvară
Și fața lui era mai tot rumeioară,
Iar pămîntul lăsat în grija naturii
Nu primia să să dea la truda arăturii.
El după pofta lor da plodurle toate
Și ochii lor vedea numai nouă bucate.
N-ascundea capul său cel rău și spurcat,
Șarpele, nici ședea supt floricea culcat
Pă prea marele Ochean nici un vas nu mer
Sărind pripăștile nici cu vîntul muncea,
Ca să răpească aur din locuri streine

Sau să le sîngere prădînd fără vine. //
26 Și geabnica arătare, idolul uimirii,
Tiranul înțolat cu cinul măririi,
Încă nu turbura pacea oamenilor,
Cu vrăjmașă faptă și jadnă dă omor.
Omul pravila lui atuncea nu căta,
Dreapta inima sa el numai asculta.
El încă nu știa că pot să-l vinească,
Căci cu mult drag urmează o poftă firească
Și fără prepus era încredințat
Ca cînd va fi cinstit ce-i place nu-i păcat.
Atuncea pă covor dă iarbă și-nflorit,
Lîngă un izvor frumos ca sticla lămurit,
Amorii să juca ca unii prunculeți
La umbra unor tei, fără arc nici săgeți.
Și vedeai lîngă ei o blîndă păstorea
Cîntînd și culegînd o mîndră viorea,
Întinzînd-o rîzînd păstorelului său, //
27 Fără nici un prepus că face lucru rău.
Și-i vedeai că să pup sau că să mîngîia,
Ca niște porumbei dă nimic nu să sfia,
Căci rușinea în lume încă nu născuse,
Nici fiica pă sine straie nu văzuse.
Ea putea prea lesne oareș în ce izvor
Să vază cu mult drag ce-ș are pă trupșor
Și des a unui rîu apa cea curată

Primia în sînul său un voinic ș-o fată.
Iar tu, sluto, Cinste, și dușmana firii,
Ai turbat pacea a noastrii uniri
Și silind lipici să să-nsovonească
Tu ai rîmnit ochi să-i poată privească
Și gura d-a lăuda fața rumeioară
Cînd ici, colea să află pă față albișoară,
A fi mult simțitor tu ții drept mare rău,
Tu ne propești d-un plac care a-l lăsa n-e gr
28 Și dă cînd tu pă Amor supt taină l-ai pitit
El s-au făcut dușman, fricos și prea zgîrcit
Și darul care odată el ne-l da cu drag noauă
Tu l-ai schimbat acuș în multe rele nouă.
Iată, strîmbă Cinste, cum ne dai inima rea;
Dă-i Amorul dușman, tot ești cu mult mai grea
O, tirana viații, stăpîna multor crai,
Ajungă-ți atît, că lor pravilă dai,
Turburînd odihna stăpînilor lumii;
Nu merge la păstor, în lăcașul glumii,
Supt colibioara lui, unde stă în ticnă,
Dă schimbi pacea sa în rea neodihnă,
Cu spaime dășarte, cu trup fără iveală,
Care dă blîndeților o foarte grea sfială,
Căci noi sîntem făcuț sa trăim la un loc,
Să-mpărțim între noi ce-avem dă la noroc //
29 Și cerul ne-au zidit ca noi să ne iubim

Cu cît firea mai mult va să ne zămislim !
Iubiț, căci vremea trece, ia și nu mai vine !
Soarile răspune lumina sa bine
Din muntele Tabrus la marea Bosforii
Și fără curmare dă nouă față Avrorii,
Iar tinerețile vin numai o dată.
Iată voia sorțului și ea e nemutată.

Lăcașul morții
După franțozește tîlmăcit

Într-un loc dăpărtat, unde craiul stelilor
Cu greu îș trimete lumina zăril/o/r,
Într-un ostrov pustiu este o pripaști rea,
Care milă dă-i cer nîcicum nu v-o avea.
Acolo pă brazi, dă stare hulită, //
30 Cuibează fitește pasăre pocite.
Locu tot drept iarbă otravă plodește
Și iarna stă pă loc, nici scade, nici crește.
Pămîntu dîn prejur e mormînt dă-ngropat
Și mii dă rîuri curg dă sînge închegat,
Ce duc oase vechi și trupuri moarte
Și drept să vîzîiască le-auzi gemînd foarte.
Dîn ceputul lumii p-o vale mult în jos
O capiște mare e, d-un trup dă tot rotos.

Patru porți dă fer în patru o împart,
După voia sorțului lumea așa o dăspart.
Una cată Apusul, alta spre Răsarit,
Una vede pă arap, alta pă siberit.
Aci vin grămadă, toți amestecați,
Prunci și bătrîni, săraci, împărați.
Bătrînețea, boala și durerea cea rea
Sînt străjari strașnici ce stau tot acolea.
31 Straia lor e mîhnire și pocitul lăcaș
E negru și hulit, vedit că-i ucigaș.
Și fumul făcliilor ce sînt dă zmoală rea
Fac un întunerec și dau o groază grea.
O heară fără auz și fără vedere
E bozul ce aci rog și toț milă-i cere.
Moartea o numesc și a ei împărăție
Să-ntinde peste tot ce are stare vie.

Pricina stihurilor acestora este dîn midologhi
Tîlmăcirea lor după franțozește

Poveste

Amorul foarte întristat
Mi-au spus ce s-au întîmplat
Dafnii cei nenorocoase,*
Nimfii tineri, frumoase. //

Sau să le sîngere prădînd fără vine. //
26 Și geabnica arătare, idolul uimirii,
Tiranul înțolat cu cinul măririi,
Încă nu turbura pacea oamenilor,
Cu vrăjmașă faptă și jadnă dă omor.
Omul pravila lui atuncea nu căta,
Dreapta inima sa el numai asculta.
El încă nu știa că pot să-l vinească,
Căci cu mult drag urmează o poftă firească
Și fără prepus era încredințat
Ca cînd va fi cinstit ce-i place nu-i păcat.
Atuncea pă covor dă iarbă și-nflorit,
Lîngă un izvor frumos ca sticla lămurit,
Amorii să juca ca unii prunculeți
La umbra unor tei, fără arc nici săgeți.
Și vedeai lîngă ei o blîndă păstorea
Cîntînd și culegînd o mîndră viorea,
Întinzînd-o rîzînd păstorelului său, //
27 Fără nici un prepus că face lucru rău.
Și-i vedeai că să pup sau că să mîngîia,
Ca niște porumbei dă nimic nu să sfia,
Căci rușinea în lume încă nu născuse,
Nici fiica pă sine straie nu văzuse.
Ea putea prea lesne oareș în ce izvor
Să vază cu mult drag ce-ș are pă trupșor
Și des a unui rîu apa cea curată

Dafnis a ruga să găteşte,
Dar curînd să osteneşte.
Cînd amorul inima fură,
Lesne piare slova în gură.

Ea pofteşte, nu-ndrăzneşte,
Tat-so i să-mpotriveşte
Şi cu o grabnică schimbare
Opreşte focul cel mare.
Dar a o scăpa dîn belea //
34 Dafnis, Dafnis nu-l ruga.

Cînd l-Apolon să jeleşte,
Strada să mai potoleşte
Ş-îi schimbată stare rea.
Întinde braţ dă rămurea
Tot înspre ibomnicelul ei
Strigînd: - Ah, tă piarz şi pei !

O, Doamne, ce ceas veninos
Unui ibomnic nenorocos
Şi ce vedere ofidită
La o inimă măhnită !
Strînge în braţe un copăcel,
Simte inimă bătînd supt el.

Cu cît firea mai mult va să ne zămislim !
Iubiţ, căci vremea trece, ia şi nu mai vine !
Soarile răspune lumina sa bine
Din muntele Tabrus la marea Bosforii
Şi fără curmare dă nouă faţă Avrorii,
Iar tinereţile vin numai o dată.
Iată voia sorţului şi ea e nemutată.

Lăcaşul morţii
După franţozeşte tîlmăcit

Într-un loc dăpărtat, unde craiul stelilor
Cu greu îş trimete lumina zăril/o/r,
Într-un ostrov pustiu este o pripaşti rea,
Care milă dă-i cer nîcicum nu v-o avea.
Acolo pă brazi, dă stare hulită, //
30 Cuibează fiteşce pasăre pocite.
Locu tot drept iarbă otravă plodeşte
Şi iarna stă pă loc, nici scade, nici creşte.
Pămîntu dîn prejur e mormînt dă-ngropat
Şi mii dă rîuri curg dă sînge închegat,
Ce duc oase vechi şi trupuri moarte
Şi drept să vîzîiască le-auzi gemînd foarte.
Dîn ceputul lumii p-o vale mult în jos
O capişte mare e, d-un trup dă tot rotos.

36 Noaptea să-ncuibează
Ca să nu să vază.
Umbra sa slăbeşte,
Un nor să iveşte,
Să-nnalţă şi creşte,
Dar ziua îl goneşte.
Şi cît ea s-arată,
Draga nopţii fată,
Smerita tăcere
Văz că-ndată piare.

Iubeţul satiraş[1],
Marghiol şi îngănaş,
Aleargă în pădure
Să spuie, să jure
Rău inimii sale

Nimfii fără jale[2],
Care, spăimîntată, //
37 Fuge tot d-o dată.
Pă fruntea-i zburlită
Faţa lui hulită
Scrisă-i dăsfrînare,
O sete prea mare
Şi-o grea robie l-Amor,
Al veseliii fecior.

Avrora s-arată[3]
Foarte luminată,
Ea împodobeşte
Cerul şi-l polieşte
Şi cît e arătoasă
Floarea şi frumoasă
Care o înfloreşte,
Faţa aşa-i luceşte.

Iar Somnul împărat[4],
Cu mac împrejurat, //
38 Intră-n car d-abanos
Cu greu, fiind lenevos.
E pă lîngă dînsul
Minciuna şi visul
Şi-ndată văz zburînd
Amorul, trist, văzînd
Că alba zi să iveşte
Şi ne-nţelepţeşte.
Cînd nu-i noaptea tare
Gluma n-are stare.
Pă pat dă trandafir

Flora şi cu Zefir[5],
Care oftează tare
Stîndu-i la picioare
Şi Amorul icleneşte
Peptu-i dăzvăleşte.

Ea într-această stare //
39 Așteaptă ziua mare.
Prea vrednica albină
În cîmp, în grădină,
Cată floricele
Să sugă dîn ele.

Fluturle zadarnic[6]
El, cu mult mai grabnic,
Zboară tot făr' dă spor
Din zambilă-n bujor.
Pînă o floricică
Tot nu să dăspică,
El mult să muncește
Iar d-o dobîndește,
Mulțumită n-are
Și i să pare amare,
L-alta năvălește, //
40 P-a dintîi hulește
Și cît gustă o dată
Pofta-i piare-ndată.
Văz harnicul boar
Puind boii săi la car,
Le zîce dîn gură
Că merg l-arătură.
Tînara păstorea
Zmulge o viorea,

La piapt o sădește,
Fața i să voiește
Și-ș poartă oile sale
Pă munte, pă vale.
Cît e dă frumoasă
Firea, și făloasă,
Căci tot e înverzit //
41 Și tot e înflorit.
O, privigătoare,
Cît ești/i/ cîntătoare !
Glasul tău învie
Pădurea pustie,
Versul tău cel frumos
Face un loc norocos.
Văz pe mîndrul Febus[7]
Făcîndu-ș drum în sus.
Pă cer cît să iveste,
Caru său lucește.

Însămnări asupra stihurilor dă mai sus

1 Satirul după mitologhie era dă fire foarte iubeț. Lăcuia tot păduri, foarte slut la chip, jumătate om, jumătate dobitoc.

2 Nimfele sau zînele era tot fete frumoase.

3 Avrora era dumnezeica dimineții, după mitologhie. //

42 4 Somnul, după mitologhie, numit este Morfè și este închipuit petrecînd insoțiat cu toate știute nopți.

5 Flora era dumnezeica florilor, Zefir era numele vîntului celui mai răcoritor închipuit după mitologhie, dă vîrstă copilandru și vioi, iar pă Amor crez ca nu face trebuință a-l spune cum s-au iconit, el au fost și este și va fi.

6 Scriitorul, închipuind fluturile, au dat la iveală firea unui ibovnic nestatornic.

7 Febus este numele soarelui. Mitologhia zice că în toate zilele, suindu-să într-un car luminos, face drumul său da la răsărit la apus. Aci stă și poetul a mai cînta dimineața, văzînd ivită ziua mare.

Stihuri tîlmăcite după italienește din Mitastasie

Prin obicei prea necurmat //
43 Singură a tă iubi am învățat
Și această dragă obișnuință
Mi s-au făcut trebuință.

Focul dulce ce ard foarte
Tot v-arde pănă la moarte
Si d-aș vrea n-ar fi putință
Să nu-ț fiu cu credință.

Eleghie, tîlmăcită din Metastasie

Ce rău ceas, ce nenorocire !
Nițo, iat-amara dăspărțire !
Cum o să trăiesc, vai dă mine,
Atîta dăpărtat dă tine !
O să trăiesc dă tot întristat,
Nu o să aib, puică, ceas mîngîiat ! //
44 Și tu, cine știe, d-astă dată
Mai gîndi-i la mine vodată ?

Suferă ca pă urmele măcar
Pierduti paci și stari dă amar,
Suferă a veni gîndurile mele
Pă urma a alor tale piciorele.
Totdauna pă unde te-i va plimba,
Nițo, eu tot lîngă tine m-oi afla.
Și tu, cine știe, d-astă dată
Mai gîndi-i la mine vodata ?

Umbla-voi cînd pă văi, cînd pă dealuri,
Cuprins d-ale mîhnirii valuri,
Tot întrebînd munte și copaci:
Iubita mea, unde ești și ce faci ?
Da la o zorie la alta t-oi căuta,
T-oi chema și tot dă tine oi ofta.

Și tu, cine știe, d-astă dată //
45 Mai gîndi-i la mine vodată ?

Des m-oi grăbi și oi alerga tare
Spre dulcea margine dă mare
Unde, Nițo, simțeam prea bine
Că trăiesc norocit fiind cu tine.
Mii și mii dă aduceri aminte
M-or venina întrîndu-m în minte.
Și tu, cine știe, d-astă dată
Mai gîndi-i la mine vodată ?

Iată, oi zice, văzînd izvorul,
Locul unde ne-nvrăjbise amorul,
Dar unde, pentru sămn dă-mpăcat,
Ea mi-au dat și au luat un sărutat.
Ici tot oftam și tot nădăjduiam,
Colea, sătui, amîndoi adormiam.
Și tu, cine știe, d-astă dată
Mai gîndi-i la mine vodată ? //

46 Viind la lăcașul acest nou, îndată,
De cîț te-i vedea împrejurată,
Cîț, crez, fără a nu te supăra,
Amor și credință ț-or jura !
O, Doamne, ce știu, tot ascultînd

Cu atîta dulceață tă lăudînd,
O, Doamne, ce știu, d-astă dată
Mai gîndi-i la mine vodată ?

Gîndește, ce iute săgeată,
Puică, îm laș în piapt astă dată,
Gîndește și cît t-au iubit Filos
Fără a gîndi c-a fi norocos !
Gîndește, iubita mea inimioară,
La această despărțire amară !
Gîndește... Ah, oar' d-astă dată
Mai gîndi-i la mine vodată ? //

47 **Stihuri după italienește**

Credeam că la iubire
Este mulțumire,
Dar stradă prea mare
Văz c-amorul are.
Să pleci, să fugi, să laș
Ce știi mai drăgălaș,
Să sufer dăpărtat
De ce știi c-ai lăsat.
O, ce viață amară
Inima-i răsare !
Vine Amor, nu vede,
Cine ție-ț crede !

Cîntarea cîntărilor
Tocma dupa ovrei/i/e

Cap. 1

1 El mult mă sărută //
48 Și piaptul me-l pupă.
Îm zise că odinul
Lui nu e-l dă vinul,
Dar țîțele mele
Cînd zace pă ele.

2 Iar el, ca un trufos,
Cu nume mult frumos,
Cu chipul dăzmiardat,
Cu ochiul ațîțat
Dă pofta fetilor
Ca mirul chedrilor.

3 Toate ne zvîrlugăm
Să apucăm să-ndrugăm,
Toate vesele mult
Iubim cu cît mai mult.
Și toate vom băga
Pă împărăția sa, //
49 În cămările lui

L-om piti ca p-un pui,
L-om pofti ca mustu
Și i-om iubi gustu.

4 Sînt neagră iar frumoasă
Și mult drăgăstoasă.
Fetele locului
Ierusalimului
Poți să le privești
Ca sălașe crăiești.

5 Eu la chip neagră sînt,
Dă soare și dă vînt.
Frații să-nvrăjbiră,
Pe maica siliră
Să plec să păzesc
Viia lor să străjesc.
A lor am păstrat-o, //
50 A mea jaf am dat-o.

6 Spune-m, unde cîmpesc,
Unde l-amiaz umbresc,
Unde, oițile tale,
Iubite, în ce vale
Pasc și să odihnesc,
Să viu, să te găsesc,

Schimbată, neștiută,
Ca o vită pierdută ?

7 Cum e pîn putință,
Frumoasă în credință,
În ceas ce t-oi zări
D-a nu te nimeri ?
Cine urma turmelor
Spre stau păstorilor ?
Adu iadile tale
Dîn deal mai la vale. //

51 8 Dă ești lîngă mine
Mult îm vine bine,
Frumos t-asămuiesc
Și mă vitejesc.

9 Ce ești frumușică
Cît o turturică,
Cerbița ta îmbună
Cît-o sculă bună.

10 Podoabă face-oi ție
Și mîndră voi să fie,
Dă aur frumos lucrat,
Cu argint împistrat.

11 Craiul mult înduplecat
Nardul mieu gust i-au dat.

12 Cu țîțele meale
El viață cu ele.

13 Poamă l-asemuiesc //
52 Cînd mult îl privesc.

14 Tu ești cea frumoasă,
A mea drăgăstoasă.
Porumbiță înfocată,
Ochiu tau așa cată.

15 Tu ești bun, frumos,
Patul nostru umbros.

16 Și miros dulce
Și casa ne-aduce.

Cap. 2

1 Ca duhul viforelui,
Ca ghiocelul cîmpului,

2 Ca trandafir între spini
Și ca crinul în grădini,
Așa iubitul meu fălos
Este între fete tot frumos. //

53 3 Sau ca un măr bun în livezi,
Așa între voinici îl vezi.
Eu ardeam să mă-nnădesc
Și cu el să mă iubesc.
Pofta mea mi s-au împlinit,
Iubitul la mine au vinit,
Roada lui vîrînd în mine
M-am uimit dă prea mult bine.

4 Ah, primiță-mă unde beți,
Faceț cu mine ce vreți,
Dar iubiți fără măsură
Și cu fapta și din gură !

5 Ajută-m tu cu miroase,
Buzele îm sînt secetoase,
Căci inima mi-ai pătruns
Și trupul bine este împuns.

6 Stînga ta-m este căpătîi, //
54 Cu dreapta ta m-acoperii.

7 Vă jur, fetelor Sionului,
Să daț odihnă somnului
Celui prea mult iubit al mieu,
Căci dragostea nu doarme greu.

8 Iată cum simță că vine
Prea frumosul meu spre mine:
Sunet, troscot, răpăituri
Auz pîn munți, pîn păduri,

9 Căci el saltă ca un cerb
Ce-n poftă vinele-i ferb.
Aceasta des mi s-au tîmplat
Și la păreți l-am aflat
Cătind la mine p-o găurea
Și cu gurița iată ce-m vrea :

10 Scoală, scoală, porumbiță,
Ma vez cu cîtă credință //
55 Iar m-am aflat lîngă tine
Și plin dă dragoste-n mine.

11 Iată, iarna dă tot au trecut
Și grindina drumul ș-au făcut,

12 Florile toate au înflorit
Și plevia însă au nimerit.

Privigătoarea am auzit-o,
Turtureaua am privit-o,

13 Zmochinul mult rod au plodit
Şi floarea viii dă tot s-au ivit.
Scoală, vino, frumoasa mea,
Soro, nu-m face inima rea !

14 Porumbiţă, ce t-ai pitit ?
Ieş cu faţa la privit,
Fă-mă să auz graiul cel dulce,
Să văz faţa ce mă-nvince,

15 Să prindem puii vulpuliţii //
56 Căci ai frunză în cracii viţii.

16 Iubite, fie tot pă voia ta,
Tu eşti al meu, eu sînt a ta,

17 Dar te rog, cum ziua va peri,
Şi că noaptea să va zări,
Vino, curînd, frăţiorul meu,
Că piar fără tine, zău,
Vino ca fiul cerbilor
Iute pă vîrful munţilor !

Cap. 3

1 În patu-m noaptea am căutat,
Iubitul mieu nu l-am aflat,
Strigat-am cu prea mult suspin
Şi mi-am pierdut ş-al mieu hodin.

2 Sculatu-m-am ş-am cercetat, //
57 Dîn loc în loc mult am cătat.
Nu ştiţ, am zis, p-al meu iubit,
Or nu cumva voi l-aţ ivit,
Că inima mea să topeşte
Dă cînd pă el nu-l nimereşte.

3 Pănă şi strajea m-au aflat
Că pă cel ce iubesc cat.

4 Şi mai mărgînd puţin nu prea,
Găsii pă cel ce inima vrea.
Prins-am pă el cu putinţă
Şi l-am dus cu a mea silinţă
La mumă-mea într-o chilie,
Unde nimen n-avea să vie.

5 Și pă voi vă jur, fetelor,
Pă tăriile cerurilor,
Dă-ț dășteptа dragoste nouă //
58 Ca să vă facă al mieu și vouă,

6 Ce simță rîdicîndu-să,
Din loc stufos umflîndu-să,
Ca un bucium stă încordat,
Zmirnă a lui l-au afumat,
Atît este cu plăcere
Cît inima mult îl cere.

7 Iată cîtă fericire
Patul n-are părăsire.
Loc crăiesc, loc minunat,
Nici c-o spaimă însărcinat.

8 Vetejie multă într-însul
Căci noi războim pă dînsul.
Noaptea ascultă și ea tace
Și dă frică nă dă pace.

9 Acest pat al craiului
E dîn lemnul Libanului. //

59 10 Stîlpii săi d-argint curat,
Plăcătorul în aur lucrat,
Zăvasta cea împresurată
Tot cu scule împresurată.
Iată ce place fetelor,
Aceasta-i cel drag loc al lor.

11 Iesiț, fetelor, zăriți
Pe Solomon și-l priviți,
Pă cap cu cununa sa,
Ce i-au dat-o lui mumă-sa
În ziua gineriii sale,
În ziua ce m-au pus la cale !

Cap.4

1 Frumoasă ești, iubita mea,
Nici mai este asemenea !
Ochii tăi sînt tot iubire,
Porumbiță în multă uimire; //
60 Părul tău mătase moale,
Mult lucesc tunsele tale,

2 Iar dinții tăi sedef curat,
În mărgenaș împrejurat.

3 Buzele tale înfocate
Cu dragoste vor udate,
Graiul tău cel dăzmerdat
Inima toată mi-au prădat.

4 Grumajii cei fără seamă
Nici cașul nu-l bagă-n seamă,
Albi, frumoși, rătunjori,
Numai cu ei poț s-omori.

5 Țîțele tale stau ivite
Ca două mere în crin pitite.

6 Dar măgura cea dă jos
Mai stătut-au loc frumos,
Unde văz iarbă măruntă //
61 Ș-unde dau unde să cruntă.
Piarz auz, piarz simțire
Și sînt tot numai uimire.
Cît oi fi cu viață-n mine
N-oi lipsi dă lîngă tine.

7 Toată ești prea mult frumoase
Și fără preț drăgăstoase,
Hulă nu e întru tine,
Dar tot frumos și tot bine.

8 Din Liban, soro, scoboară,
Mireasă, vino spre sară,
Vino să ne mai dăzmiardăm,
Dragoste multă să ne răzdăm !
Cîte tarle sînt pă munte
Dă flori multe i mărunte
Stau dă noi bătătorite
Și peșterle cărărite. //

62 9 D-a ta una căutare
Inima mea răgas n-are,
Ea s-aprinde și-ndrăznește,
Fericirea sa găsește.

10 Țîților tale ma dau rob,
Rumenul lor în buze sorb.
Soro, ce sînt așa frumoase
Și dulci și drăgăstoase ?
Tot ce e p-a tău trupșor
E ca floarea mirositor.

11 Buzele tale mult î/m/ plac,
Miare simt că să prefac,
Limba ta dulceață goală,
Mîngîiere l-a mea boală.
Grădină mult înflorită,
Așa ești împodobită,

12 Grădină păstrată bine, //
63 Cu izvor zleit dă mine.

13 Tot statul tău cel potrivit
El saț n-are la privit.

14

Eu lui mă rog, eu lui mă-nchin,
Tot ce am eu lui închin.

15 Eu izvorului celui viu,
Eu lui rob primăsc să fiu,
Celui cînd va asudește
Iar cel mult arde, topește.

16 Bate-m, vinte, fă-m răcoare,
Că pofta o să m-omoare !

Cap.5

1 Văz frățiorul meu că vine
Să să dezmerde cu mine.
În grădina sa scoboară,
Poama cea dulce doboară,
Petrece în multă trufie //
64 Gustînd cu plăcere vie.

2 În grădina mea nimerii,
Soro, nevastă, și privii
Toate podoabile sale
Ce sînt la prea bună cale.
Gustai cu multă plăcere
Oar' dă ce inima cere.
Mîncați și beți și voi
Și vă-nveseliți ca noi.

3 Dormiam dar tot ingrijată
Cînd la ușă simții dodată
Frățiorul meu că venise
Și din gură iată ce-m zise:
"Soro, dășchide mai tare
Că m-au bătut roua cea mare".

4 "M-am dăzbrăcat și sînt goală,
Vez să nu faci năvală. //
65 M-am spălat pe piciorele
Și cum voi pîngări pă ele ?"

5 El dă grab' mare ce-avea
Vîră mîna sa p-o găurea
Și mă gădîli peste tot,
Pofta mă coprinse dă tot.

6 Mă sculai și-n grab' dășchisei,
Nimic dă dînsul n-ascunsei,
Frățiorului cu drag dusei
Tot ce mai scump avusei.

7 El poftind încă d-afară,
Mă scoase dîn cale afară
Și dă plac mare leșinai.
În fire viindu-m pă el cátai
Dar în zadar, căci lipsise,
Sătul fiind, să dășpărtise.

8 Cătatu-l-am și pîn prejur. //
Strejarii nopții, ce-ncunjur,
Deteră peste mine,
Ei și mă jăfuiră bine,
Brobodelnicul îm luară
Și-m făcură mare ocară.

9 Iar pă voi, vă jur, fetelor,
Să-i vestiți că mor dă dor
Să-i ziceț celui prea iubit
Că dragostea lui m-au robit !

10 Oar' cine-i acest fericit
Ce pă cea frumoasă au pricit ?

Spune-l nouă, curînd să-l vedim,
Fiind jurate, și să-l vinim.

11 Al mieu iubit frățior
El e alb si rumeior,
Dîn zece mii dá-l privești
Pe el lesne îl deosîbești. //

67 12 Prea mîndre sînt pletele lui,
Fața lor, fața aurului,

13 Iar ochii săi foarte iubeți
De la ei dragoste-nveți.

14 Fălcile cînd le privești
Cu crinii le potrivești
Și negreșit buzele lui
C-un trandafir poci să le pui.

15 Mînile lui oable frumoase
Și ca cașul arătoase,
Trupșorul său foarte curat
Cu mulți lipici înfățat.

16 Iar vintrele și mai ceva
Nici mai știu cum le lăuda

Și fața sa cea iubeață
Ea la toate mă și-nvață.

17 Eu ce simț îmi pare miare //
68 Și inima mult o cere.

18 Oari ce s-o fi făcut
Iubețul cel prefăcut ?
El, care pă cea frumoasă
Prea lesne din fire scoase,
Ci blemați să-l nemerim,
Cu dînsa iar să-l întîlnim.

Răsuflare

Verce neam ce-n lume vie
Are îndemn la stihurghie
Și sălbatec încă cîntă,
Firea însă lui cuvîntă
Iar noroade pricepute
Au fățat cu multe cute
Chibzuirea lor cea-nnaltă //
69 Dînd poeziii drum dă saltă
Piste munți, pîntre flori,
Piste ape, pîntre nori.

Au întrupat nentrupiri,
Au iconit nevediri.
Firea și cu meșteșugire
Ei au făcut o clătire.
Limba noastră prea puțină
Nu-i a nimui proastă vină,
Căci însoață rău cuvîntul
În pîrlejul ce dă gîndul.
Mai cu vreme și cine știe.
Prisosire poate să vie,
Că scriitorii împodobesc
Limba, patria-și slăvesc.
Fie această acuș cercare
Mustră altor spre-ndemnare.

N O T E *

Predislovie

Pentru cuvintele incomplete, ca urmare a deteriorării filei, propunem următoarele lecțiuni :

tîlmăcite
alcătuite
mai mult / mai ades
poetici

Satiră : Omul

Posibile lecțiuni pentru cuvintele incomplete :

Totul în / Verce în
Heară, / Vită,

---

* Ediția aceasta este, totuși, una de **semnalare**, de marcare în timp a unei **priorități** editoriale. Succintele date de istorie literară prezentate aici se cuvine să fie completate, în consecință, de către cei interesați, cu comentariile ample ce-și află locul în versiunea **definitivă** din cuprinsul volumului VI al seriei "**Documente și manuscrise literare**", pregătit de mai multă vreme pentru tipar.

Jigania
Niciodată
Cît trăiește
Nevoia-l

Poezia este o prelucrare liberă a principalelor idei din **An Essay on Man** de Alexander Pope, pe care Ioan Cantacuzino însuși l-a tradus, în 1807, sub titlul **Cercarea asupra omului**, după versiunea franceză a lui Silhouette (B.A.R., ms. rom. 6002).

Cîntec bețivesc

Poezia apare, sub titlul **Nimic nu-i ca vinul**, și în **Spitalul amorului**, broșura 4, de Anton Pann.

Poveste

Prima traducere în românește a fabulei **La cigale et la fourmi** de La Fontaine.

Veacul cel fericit sau cel scump

Traducere din poezia franceză a timpului. Autor neidentificat.

Lăcașul morții

Traducere, prin intermediar francez, a unei poezii a preromanticului englez Th.Gray.

Poveste

Traducere a poeziei **Daphné** (din ciclul **Romances**) de Marmontel.

Dimineața poeticească

Traducere liberă a poemului **Description poetique du matin** de cardinalul Fr.-J. de Bernis.

Stihuri tîlmăcite după italienește din Mitastasie

Traducere, prin intermediar francez, a unei arii din piesa **Nitteti** de Metastasio.

Eleghie tîlmăcită din Metastasie

Traducere, prin intermediar francez, a cantonetei **La Partenza** de Metastasio.

Stihuri după italienește

Posibilă traducere tot din poeziile lui Metastasio.

Cîntarea Cîntărilor

Traducere extrem de liberă - și mult prescurtată - a primelor 5 capitole ale **Cîntării Cîntărilor** din **Vechiul Testament.** Se pot identifica, după opinia noastră, unele influențe din versiunea cuprinsă în **Biblia de la București** (1688).

Răsuflare

"Arta poetică" a lui Ioan Cantacuzino, suficient de semnificativă pentru ca Nicolae Manolescu să înceapă cu ea **Istoria critică a literaturii române** (1990) și să considere că, dacă ar fi fost cunoscută, "ar fi avut în generațiile următoare ecoul **Testamentului** lui Ienăchiță".

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

1 Bibliografia românească veche, IV, Adăogiri și îndreptări, București, 1944, p.111 (poz. 247).

2 Gh. Ivănescu, Un poet român necunoscut din a doua jumătate a secolului XVIII, în "Iașul nou", V, 1953, nr. 3-4, p. 219-232.

3 Gh. Ivănescu și N. A. Ursu, Un scriitor muntean de la sfîrșitul secolului al XVIII-lea : Ioan Cantacuzino, în "Studii si cercetări științifice" (Iași), Filologie, X, 1959, fasc. 1-2, p. 135-140.

4 Al. Piru, Literatura română veche, E.P.L., București, 1961, p. 562-567.

5 Al. Alexianu, Cîteva date privitoare la viața și opera fostului mare spătar Ioan Cantacuzino, în "Glasul bisericii", XXVI, 1967, nr. 5-6, p. 609-639.

6 Mircea Anghelescu, Preromantismul românesc, Ed. Minerva , București, 1971, p.102-109.

7 Paul Cornea, Originile romantismului românesc, Ed. Minerva, București, 1972, p. 143-146.

8 Dicționarul literaturii române de la origini pînă la 1900,Ed. Academiei, București, 1979, titlul Cantacuzino, Ioan, p. 147-148 (Florin Faifer).

9 Mariana Preotu, O carte unicat în colecția Bibliotecii Academiei R.S.România - Filiala Iași : Ioan Cantacuzino, "Poezii nouă", comunicare susținută la Simpozionul Național "Valori bibliofile din patrimoniul cultural national. Cercetare și valorificare", IX, Brăila, 1988.

*

* *

10 Poezia română clasică (De la Dosoftei la Octavian Goga), ed. îngrijită de Al.Piru și Ioan Șerb, pref. Al.Piru, I, B.P.T., Ed. Minerva, București, 1976 (poeziile: Răsuflare, Cîntec grădinăresc, Satiră : Omul, Cîntec păstoresc, Cîntec bețivesc).

G L O S A R

arzos adj. - incandescent

baboi s.m. - pește mic; biban

bleji vb. - a se holba, a se zgîi

blemați interj. - "umblați!"

boz s.m. - zeu, idol

brobodelnic s.n. - broboadă

capiște s.f. - templu

cerbiță s.f. - cerbice, gît

cin s.n. - rang (boieresc)

cîmpi vb. - a poposi

fărăcale s.f. - fărădelege

geabnic adj. - zadarnic

ginerie s.f. - nuntă, căsătorie

glagole s.n. - istețime; (aici:) posibilă construcție proprie : pers. III sg. ind. prez. de la vb. a **glagoli** - a vorbi (cu istețime)

gliștir s.n. - clistir

heară s.f. - fiară

hodin s.n. - odihnă

ibomnic s.m. - ibovnic

iclean adj. - viclean

iconi vb. - a înfățișa; a zugrăvi

împistra vb. - a împodobi, a orna

împrumutor s.m. - creditor

îngănaș adj. - șoptitor

însovoni vb. - a se îmbrobodi, a se voala

înțola vb. - a îmbrăca, a acoperi

jadnă s.f. - lăcomie

lămurit s.n. - curat, pur

lecaș s.n. - lăcaș

marghiol adj. - deștept, isteț

mirodie s.f. - mirodenie

motoi s.m. - motan

muimi vb. - a momi (?); a imita (?)

mureș adj. - (animal) cu pete negre

mustră s.f. - mostră; pildă

nard s.n. - parfum (de nard)

netrebnic adj. - fără ocupatie; liber; inutil

nimui pron. neg. - nimănui

odin s.n. - odihnă

pătimaș s.m. - victimă

peleș s.n. - brăcinar

pîrlej s.n. - prilej

plăcător s.n. - (aici:) spătar

plevie s.f. - pliveală;(aici:) tăiatul viilor

poetic s.m. - poet

potcă s.f. - necaz, belea

pripaști s.f. - prăpastie, hău

propi vb. - a opri

rîmni vb. - a rîvni (a dori mult; a invidia)

rotos adj. - rotund (?)

siberit s.m. - siberian

sorț s.m. - soartă

stau s.n. - staure, sălaș

stihurghie s.f. - poezie; versificație

stradă s.f. - chin, trudă

strădi vb. - a se strădui; a se chinui

tarlă s.f. - pajiște

ticăit adj. - netrebnic, mizerabil; s.m. - om de nimic

tîrcav adj. - chel, pleșuv

troscot s.n. - ropot, trosnet

trufos adj. - trufaș, îngîmfat

tunsă s.f. - (aici :) sprînceană

vedi vb. - a afla; a adeveri

vel adj. invar. - mare (precedînd un rang boieresc)

vercare pron. nehot. - oricare

verce pron.nehot. - orice

vini vb. - a învinui

vîzîi vb. - a bîzîi; (aici :) a susura

voi vb. - a se înviora; a se înveseli

zavistie s.f. - pizmă, invidie

zăvastă s.f. - perdea (?)

zorie s.f. - aurora, luminat de ziuă

zvîrluga vb. - (aici :) a se înghesui

C U P R I N S

Argument, 5
Notă asupra ediției, 9
POEZII NOUĂ
Predislovie, 15
Satiră : Omul, 16
Cîntec păstoresc, 19
Pocitanie, 20
Tînguire, 21
Sfat unui șătrar amorezat ce avea în tot ceasu psihi mu în gură, 22
Cîntec bețivesc, 22
Păs, dăpărtat fiind dă Tica, 23
Măgulire soții cei pocite, 24
Pofidă și imputare unii din trei surori ce lăsase pă cel ce zice, 25
Cîntec grădinăresc, 26
Poveste, 27
Cîntec păstoresc, 28
Rîs mult, 29
Veacul cel fericit sau cel scump, 32
Lăcasul morții, 35
Poveste, 36
Dimineața poeticească, 39

+ VERSO !

Stihuri tîlmăcite după italienește din Metastasie, 44
Eleghie, tîlmăcită din Metastasie, 45
Stihuri după italienește, 47
Cîntarea Cîntărilor, 48
Răsuflare, 64
Note, 66
Bibliografie selectivă, 70
Glosar, 72